

TOVĂRĂȘIA

Foaie economică, care cuprinde tot felul de povești despre formarea și conducerea tovărășiilor economice
Foaia oficioasă a „Reuniunii proprietarilor de vite din Orăștie”, care face asigurarea vitelor.

— Sfaturi pentru agricultură, meserii și negoț, și îndrumări pentru valorizarea produselor economice

Adaus economic la „LIBERTATEA”.

Apare tot a doua săptămână, Jola.

Intocmită de VAS. C. OSVADĂ

Pe calea cea bună.

Sfios, cu multă pipăială și prea puțin gătit — dar în sfârșit totuși a pornit și ici și colo câte un înțelegător, câte un fruntaș al satelor noastre, să calce în cărările, ce duc la întovărășirea și rînduirea muncii și capitalului românesc.

De ar fi în satele noastre mai multă încredere și mai multă înțelegere, — pornirea odată făcută în scurtă vreme ne-ar înzestra satele noastre cu arma cea mai puternică a înaintării economice, cu tovărășii, care să-și aibă ca țintă împlinirea feluritelor trebuințe aieva a satelor noastre.

Îndrumarea și așezarea acestor mult făgăduitoare porniri în ogașia cea bună, deși e grea din cale afară, — cred și mărturisesc că să va putea face cu bun sfârșit.

Temelia națională pe care trebuie să se ridice clădirea muncii și organizării noastre economice, ne lipsește de ori-ce ajutor și sprijin — strein.

Suntem și trebuie să fim răzimați numai și numai pe slabele noastre puteri.

Adevărat: sunt slabe aceste puteri azi, — dar prin o muncă știutoare, ca mâne aceste puteri vor fi mari, vor fi însemnate, căci la temelie au brațele vînjoase, au munca spornică a poporului nostru dela sate.

Ne crește inima cînd aproape zi cu zi primim scrisori, prin care ni-să cer informații și îndrumări pentru formarea de felurite tovărășii pe satele noastre.

Dacă ne-ar ierta puterile am merge acasă la fiecare trimițător de a astfel de scrisori, am sta în satul lui de

vorbă și la sfat cu tovarășii porniți spre muncă măreață și izbăvitoare.

Prea suntem însă puțini și slabele noastre puteri în prea multe părți sunt che-mate și în loc să putem merge pe acasă pe la frați să stăm cu ei de sfat, nici să răspundem la toți nu ne putem rupe vreme.

Mă doare inima, cînd văd că o boală de care am suferit patru săptămîni, mi-a grămădit zeci și zeci de scrisori, — care toate așteaptă răspunsul cu informații pentru formarea de tovărășii.

Una cite una nu le pot răspunde, și d'aceea ca să împlinesc și o făgăduință și o datorie, — m'am apucat să scriu o cărticică prin care răspund de-odată la toți cei-ce cu atîta dragoste de muncă cer informații pentru formarea de tovărășii:

În cărticica asta, care va ieși de sub tipar în cite-va săptămîni, voi da toate lămuririle. Toate informațiile trebuincioase la pregătirea terenului, la formarea, la înregistrarea și la conducerea de tovărășii. Tot odată voi da și modele (mustre) de statute pentru felurite tovărășii.

Până atunci cei porniți pe drumul bun al muncii cooperative, să-și urmeze lucrarea. Să țină viuă însuflețirea pentru tovărășii și cît pot să lămurească ei însămnătatea acestor arme puternice și dezvoltarea economică a poporului nostru.

Să nu ne lăsăm și în munca asta — purtați de vorbe late și de ambiții și tîrgueli personale.

Un singur țel să avem: ajutorarea poporului nostru prin tovărășii.

Dacă în mișcarea asta mult făgăduitoare e ceva ce

pare că întîrzie ajungerea la țintă, — aceasta e nizuința de a lucra fiecare dela început și de sine stătător.

Aici neatîrnarea și lucrarea fiecare de capul său, e păgubitoare. Ca să arătăm că suntem pătrunși de însămnătatea cooperării, — întîiul lucru ce să cere e, ca înainte luptătorii să lucre mână în mână. Lucrînd răsleți, ei dovedesc mai întîi neînțelegerea cooperării.

Cum cred eu că e bine să se lucre — o spun în numărul viitor.

Vasile C. Osvadă.

Din pildele altora

— **Tovărășiiile din comuna un-gurească Nagykerék.** —

Înainte cu 10 ani s'a alcătuit în comuna un-gurească Nagykerék o tovărășie de credit, — o bancă sătească.

Azi această tovărășie are un capital de quote (părțile date de membri) în sumă de 23 mii coroane. Membrii tovărășiei, din cruțările lor și-au pus la o parte ca depuneri la tovărășie — bani albi pentru zile negre, — suma de 60 mii coroane. În anul încheiat tovărășia a învîrtit peste 25 mii coroane, — încheind socoțile anului întîi cu un câștig curat de 2 mii coroane din nimic!

Cu ajutorul tovărășiei sătenii au cumpărat o moșie de 2 mii jugăre.

Înainte cu 3 ani, cu ajutorul tovărășiei de credit, s'a alcătuit una nouă: tovărășia pentru moară. Membrii acestei tovărășii și-au clădit o moară cu capitalul plătit de 36 mii coroane. În anul trecut pe lîngă toate dușmăniile și nepri-ceperea, tovărășia a ajuns la un câștig curat de 4 mii 800 coroane, — cu toate că moara tovărășiei macină mai lesne.

La anul 1905 Ungurii din Nagykerék și-au alcătuit o tovărășie de cîștig (boltă). Bilanțul anului trecut arată un câștig curat de 952 coroane la un capital de quote de 3700 coroane. În cinci ani tovărășia și-a adunat și un fond de 2700 coroane.

Iată dar cum fruntașii înțele-gători ai unui sat, au știut să cîș-tige un nou izvor de venit care an cu an aduce un venit de 7—8 mii coroane cu ajutorul celor trei to-vărășii, și pe lîngă asta an cu an să dă din venitele tovărășiiilor sute de coroane pentru școală, pentru biserică, pentru săracii satului, pen-tru bibliotecă și pentru o mulțime de alte lucruri folositoare. De cît toate aceste înse mai mari, mai însemnate sunt roadele morale, — desfacerea la cap, luminarea minții și nobilitarea inimei ce să ajunge prin tovărășii, prin lucrarea laolaltă.

Dela Reun. propr. de vite.

— Impărtașiri oficiale. —

Ca ziua de 1 Ianuarie st. n. am împărțit Reuniunea — după cum am vestit deja, — în trei grupe (despărtașinte) și anume:

Grupa I — Centrală.
Grupa II — A.
Grupa III — B.

Pe scurt, aceste Grupe să vor numi: Grupa Centrală, Grupa II. și Grupa III.

De Grupa Centrală (I), dela 1 Ianuarie să țin toți membrii din comunele și orașele:

din comitatul Hunedorei,
din comitatul Caraș-Severin
din comitatul Timiș,
din comitatul Aradului

De Grupa II, dela 1 Ianuarie să țin toți membrii din comunele și orașele:

din comitatul Albei-Inferioare,
din comitatul Sibiu, din comitatul Brașov, din comitatul Făgăraș, din comitatul Turda-Arieș, din comita-tul Murăș-Turda, din comitatul Tir-nava mare, din comitatul Tîrnava mică, din comitatul Clujului (Co-jocna).

De Grupa III, dela Ianuarie să țin toți membrii din comunele și orașele:

din comitatul Bistrița-Năsăud,
din comitatul Solnok-Dobâca,

*

Toate comunicările, toate plă-țile ce să adună și să fac prin membrii din Grupa I. — Cent-rală, și din Grupa II (A) — să adresează și să trimit prin comi-tete la Direcțiunea Centrală în O-răștie!

Toate știrile și toate plățile ce să fac prin membrii din Grupa III (B) să trimit din comitetele centrale locale la adresa Depăr-

țământului Bistrița, cu sediul în Bistrița, pus sub conducerea dlui *Dr. Gavril Tripou*.

Membrii ce intră după întâi Ianuarie să împart la grupa de care să ține comitatul, în care este comuna cu membrii nou intrați.

Restanțele.

În săptămîna aceasta cancelaria noastră a început să trimită la adresa conducătorilor de comitet listele de încasare, pe cari sunt arătate restanțele pe 1910, pentru fiecare membru. Direcțiunea noastră lasă timp până la 20 Martie st. n., ca toate restanțele să fie încasate, — și roagă pe conducătorii de comitete să stăruie ca membrii să și-le plătească acestea. Sumele cari nu vor sosi până la datul de 20 Martie vor fi predate *advocatului nostru*, ca el să le încasseze pe calea legii.

Măsura aceasta a direcțiunii noastre își află temeiul, în statutele Reuniunii, cari, în punctul 6 din § ul 8 spune:

„Reuniunea are drept să anticipe (să plătească înainte) taxele de asigurare (ajutorul la cazuri) pentru membrii săi, cari la rîndul lor sunt dator să le restituie în decurs de 8 zile dela provocare. Și în acest caz însă membrul nu să mintue de urmările neîmplinirii la vreme a obligamentelor (îndatoririlor), ce le are față de Reuniune“.

Conducerea Reuniunii s'a folosit de dreptul acesta, anume pentru a nu face pe cei păgubiți să aștepte prea mult. Acum vine la rîndul său, — și-și cere banii dela toți aceia, cari nu și-au împlinit la vreme îndatoririle.

Vor fi între membrii unii, cari vor zice, că ei au înștiințat, că nu mai rămîn. Acestora le aducem aminte, că Reuniunea noastră e înființată și lucră pe temeiul legii din 1875, articolul 37, care zice următoarele cu privire la

ieșirea de-bunăvoie

din însoțiri, — cum e și Reuniunea noastră:

„Dacă în privința terminului de abdicere și a terminului de ieșire, nu este statorit nimic în statute (și așa e la noi, nu e statorit nimic), atunci ieșirea să poate face numai cu sfîrșitul anului de gestiune (de lucrare), după o abdicere înștiințată cel puțin cu 4 săptămîni înainte de sfîrșitul anului“.

Membrii vor lucra deci spre binele lor, dacă vor plăti restanțele în timpul arătat, fiindcă de plătire nu vor scăpa, — iar cu cheltuieli la avocat va crește întreit și împătrat suma mică cu care au rămas îndărăpt.

Să va înțipla ici-colea ca registrul din comună să arete diferență față de lista de încasare; în cazuri de acestea sunt a să lua în ajutor libelele, — și pe temeiul lor a să face socoteala, — și aceasta a ni-să arăta pentru a lămuri treburile.

Asigurările.

Pentru ca să ocolim ori-ce fel de dispute și neplăceri, vestim tuturora, că ori-ce înștiințare pentru asigurare, să ridică la putere de drept numai după 10 zile, dela sosirea înștiințării, împreună cu taxele, toate în bună rînduială, la adresa cancelariei noastre.

Înștiințarea boalelor lipicioase.

Direcțiunea noastră roagă pe domniile conducători ai comitetelor, să înștiințeze la cancelaria Reuniunii fiecare caz de boală lipicioasă, și dacă acela nu s'a înțimplat la membri Reuniunii. Măsura aceasta are de țintă ca prin medicul veterinar să se facă pașii de lipsă, ca boala să nu să lățească iar prin olturile ce să vor rîndul, să va împiedeca izbucnirea de boale, — și în chipul acesta membrii și Reuniunea vor fi scutite de pagube.

0 mii de tovărășii de consum.

În satul Dömsöd s'a deschis zilele aceste, o tovărășie de consum, — o boltă sătească. Cu această tovărășie s'a împlinit numărul de 1000, — una mii, — tovărășii alcătuite și în legătură cu tovărășia centrală ungurească de consum „Hangya“ din Budapesta.

Atît cetim în știrea scurtă, publicată zilele aceste de aproape toate gazetele ungurești, dintre care unele să opresc și încarcă de laude pe făptuitorii acestei lucrări mintuitoare pentru sate.

În țara întreagă sunt la 13 mii comune. Tovărășii de consum (de-ale centralei „Hangya“, consumuri creștine, săsești, sîrbești, cîte-va independente românești și slovacești), — peste tot sunt aproape 2000 — două mii. „Hangya“ are o mie, Centrala creștină are peste 600, Sașii au la 150, sîrbești, slovacești și independente sunt la vre-o 200. Noi Români, în afară de aceste centrale streine, — abia avem vre-o 8—10 tovărășii de consum neatîrnătoare.

Peste tot s'ar veni tot la 6—7 sate o tovărășie de consum (o boltă sătească), — fiind 13 mii de sate și 2 mii de tovărășii.

Din aceste 13 mii de comune, 3 mii sunt comune sau curat românești, sau cu majoritatea locuitorilor Români.

Ținînd seamă că în multe sate românești sunt tovărășii de consum care stau în legătură și cu „Hangya“ ori cu „Centrala creștină“, — numărul total al tovărășiiilor românești (ori mai bine în sate românești) să urcă la 100. Așa

fiind tot pe 30 sate românești să vine — o tovărășie de consum.

Vedeți deschilinierea în paguba noastră?

Și această deschiliniere e și mai tristă pentru noi, cînd socotim numai tovărășiiile românești de consum neatîrnătoare, — 8 ori 10, — cînd tot la 3 ori 4 sute desate românești să vine o singură tovărășie de consum românească neatîrnătoare.

Icoana ce o avem din socotirea acestui lucru — e pe cît de tristă pe atît de rușinoasă.

Și e rușinoasă pentru fruntașii neamului nostru, care n'au folosit nici un prilej să ducă poporul pe calea unde-și poate înmulți avutul, unde-și poate întîri bunăstarea, care e temelia ori-cărei înaintări.

Cei ce ar vrea să se spele de păcatul că n'au vrut să lucreze cu aievea pentru popor, — vor spune că a fost ușor pentru „Hangya“ să ajungă să aibă azi 1000 de tovărășii, căci „Hangya“ să desmeardă de atîta dragă de vreme în banii țării.

Apoi vedeți, n u-i adevărat. „Hangya“ a fost și este și azi întreprindere privată. A fost începută la anul 1898 cu un capital de 50 mii coroane.

Dar pusă sub aripile Reuniunii agricole maghiare și chivernisită de bărbați fruntași, a ajuns azi la putere, a ajuns la 1000 tovărășii cu ajutorul cărora, agrarii unguri stăpinesc peste 2 ori 3 mii de sate.

Pilda ce ne-o imbiie ungurii — să o primim, să o pătrundem și — să lucrăm și noi așa ca stăpînirea în satele noastre cu aievea să fie a sătenilor nostri!

Roata vremii.

— Spicuri și ocoșeli. —

Fruntașii să ceartă la cuțite, — iarna trece pe neștiute și cu ea să duc și sările lungi, dulci privilegii de sfaturi cumînți. Să duc și zilele cînd toți plugarii sunt p'acasă și cu grămădeala lor din sat par-că ne înbie să ne ducem în mijlocul lor — să sfătuim cu ei, să ne auză îndrumările și să ne culeagă învățăturile, ca în primăvară să apuce la lucru mai înarmați, mai organizați.

Dar vedeți DVoastră, — p'afară-i frig și pe sate nu-s hotele. Și apoi ai atîta pierdere de vreme cu cîte o ieșire la sate ori cu cîte o coborîre în mijlocul poporului...

E mai ușor și mai ieftin să te așterni la masa de scris, cu țigară între degete și cu vinișor la dreapta și, în odaia bine încălzită, să scrii, să meargă buracă despre „politică“ și despre „solidaritate“ și despre „trădare“ și despre „spargerea și adunarea rîndurilor“ și despre o sută și o mie de teme — politice.

Și toate aceste le faci în numele și pe socoteala iubitului popor, — a aceluia popor, pe care nu l'ai căutat o iarnă întreagă cînd are și el vreme să te asculte. Le faci în numele aceluia popor, pentru care n'ai asudat să-i luminezi mintea, să-i organizezi munca, să-i așezi noi izvoare de venit, — atunci cînd toți din jurul lui să întăresc, să organizează, să năpustesc asupra noastră încurajați de prostia săteanului și de prea puțina înțelegere și interesare a fruntașilor pentru trebuințele reale ale poporului nostru!

Dar lăsați odată cearta și răfuiala personală, ascunsă sub vestmîntul „politice naționale“, și ori învățați-ne să muncim ori dați dracului politica!

Că ne creapă obrazul și ne stringem de sărăcie — în urma slăbiciunii noastre.

*

Doi, ori mai mulți preoți ori fruntași de pe Cîmpia Ardealului, să ceartă și ei prin „Gazetă“, — conform rețetei în vigoare. Ci-că nu să face destul pentru poporul din Cîmpie. Și cearta curge acum gîrlă tocmai că s'a făcut ceva: s'a cumpărat în un sat o moșie și țeranii au împărțit-o ei între ei. Tîrgul bun, rău, cum a fost — e încheiat și cearta domnilor e cel puțin gratuită. Incolo în șirul acestor lămuriri să pun pe hîrtie propuneri și planuri și teorii — foarte frumoase.

Nu observă nici unii dintre cei ce să lămuresc, că azi, ca și în trecutul apropiat, cele mai puține lucruri bune le auzim tocmai de pe Cîmpia Ardealului.

Cîmpia, — acest grănar al Ardealului, — e lăsată în stăpînirea geșeftarilor jidovi. Nici o organizație economică, nici o îndrumare de muncă conștientă nu știu să fie pe Cîmpie. Comuna Chimitelnic și încă vre-o cîte-va sunt care mai dau cîte un semn de viață. Incolo — și azi

ard gunoiul, ca să alunge țin-tării ori să-și facă nesănătoase mâncările și locuințele.

In loc de ceartă, — v'ați putea vedea de lucru, iubiti fruntași ai Cimpiei, — că foarte mult îndărăt au rămas păstorii vostri!

*

Ne-a scris un plugar d'ai nostri că în satul lor s'a făcut alegere de comitet comunal. Zice că au fost două partii: dreapta și stînga:

Dreapta am fost noi, — stînga au fost ei ai notaresului. Și stînga a bătut pe dreapta, — cu mișelia.

L'am întilnit pe scriitorul informației din vorbă și l'am întrebat:

— D'apoi la dreapta cine-or fost aia „noi“? Mi-a răspuns:

— Apoi eu cu cumnatul și cu vărul și cu Ion Bălan și cu Nică Procop și mulți alții de seama noastră.

— Apoi ce-ați vrut dvoastră să ajungeți?

— D'apoi ce să fie numai tot „ei“ în comitet, să mai fim și „noi“. Atîta am vrut.

Nu luați seama că „dreapta“ și „stînga“ satului să aseamănă ca ou cu ou cu altă ceartă — națională?

Tovărășiile din Elveția.

Dincolo de imperiul Austro-Ungar strălucită între Italia, Franța și Imperiul german, să află țerișoara Elveția, republică întovărășită, locuită de Nemți, Francezi și Italiani. Numărul locuitorilor e cam 3 și jumătate milioane, — cam de o potrivă cu numărul nostru, a românilor locuitori aici în statul ungar. Chiar și țara lor muntoasă e mult asemănătoare cu Ardealul și părțile locuite de Români.

Și cu toate aceste — ce deschilnire mare, în sarcina noastră. În vreme ce noi suntem la începutul drumului spre înaintare și întărire, — cei din Elveția au ajuns înainte, alătura cu neamuri luminate, — pe cărările înaintării.

Impărțeala și prețuirea muncii, întovărășirea puterilor și voința de a să afirma, a dat elvețienilor putința ca azi să aibă alcătuite pe temelie bunăstării, o cultură, aleasă ajutată de 5 universități și 2 politehnice, și de o mulțime de gimnazii, școli speciale și școli populare în toate satele, — în număr de peste 9 mii.

Rînduirea muncii economice au făcut-o și elvețienii cu ajutorul celor mai puternice arme: cu tovarășiile.

În țara întreagă sunt peste 1500 tovarăși, cu ajutorul cărora să urmăresc felurite ținte economice. De

data asta dăm aici date despre tovarășiile de consum (bolte sătești).

În țerișoara întreagă au fost cu sfârșitul anului 1910 — peste tot, — 328 tovarăși de consum, care sunt în legătură cu Centrala tovarășilor de consum. În anul 1910 s'au alcătuit de nou 20 tovarăși, s'au închis 3 tovarăși, așa că la sfârșitul anului în cele 328 tovarăși e cuprins și sporul de 17 din anul încheiat.

Învirtirea (cumpărarea și vânzarea) de mărfuri la Centrala tovarășilor a ajuns în anul încheiat la suma de 27 milioane 800 mii franci (un franc e 47 cruceri).

Dezvoltarea minunată a lucrării tovarășilor de consum din Elveția, o putem judeca mai bine dacă luăm seama de întoarcerea la mărfuri ajunsă în cei din urmă 15 ani

Întoarcerea la Centrală a fost:

La anul 1894 de	572 mii franci
După 5 ani la 1899	3 mil. 306 mii franci
„ alți 5 a. la 1904	7 „ 671 „ „
„ 5 a. la 1909	21 „ 403 „ „
Și în urmă la 1910	27 mil. 800 mii franci.

Pe cum ne dovedesc acești numeri, tovarășiile de consum (bolte sătești) an cu an s'au dezvoltat, s'au întărit, aducînd membrilor lor foloase și crutări însemnate.

Multe dintre tovarășiile de consum țin și brutărie (pecărie, cuptoare pentru pâne și chifle).

La Centrală să află și o tipografie a tovarășilor, care aduce pe lîngă marele ajutor și glăstignuri de bani. Centrala își publică veștile și înștiințările oficiale în trei limbi, — avînd trei foi, după cum și membrii adunați dintre toți locuitorii țării, sunt de trei neamuri.

Foaia scrisă nemțește iasă în 4 mii exemplare, cea scrisă franțuzește în 20 mii și cea scrisă italienește în 22 mii exemplare. Foaia poporală a Centralei să scoate din tipar în 140 mii exemplare. Cînd vom ajunge noi ca toate foile noastre laolaltă să fie abonate, și cetite de 140mii Români!

Cine își iubește neamul pună la inimă pilda ce ne-o înbiie și Elvețienii, la fel ca număr cu noi, și lucreze ori ajute ca în curînd și noi să avem satele noastre alcătuite cu tovarăși de consum.

ȘTIRI.

Expoziție mare, la care să ia parte expunători din lumea întreagă — e vorba să se pună la cale în Budapesta, în anul 1917. Atunci să implinesc 50 de ani dela noua rînduire a constituției, pusă în toporiște la 1867, după-ce dela 1948 până atunci a cîrmuit absolutismul (vremea nemților). Gîndul expoziției a ieșit din capul celor dela Camera de comerț și industrie din Budapesta, — toți Jidovi.

Acești geșeftari neadormiți au făcut socoteală că o astfel de expoziție le-ar aduce o groază

de venite mai pe ușorul. Unii ar cîștiga cu crișme, alții cu șatre, alții cu liferații, cu zidiri, dar cei mai mulți ar pescui în turbureala, ca s'ar face pe urma mării mulțimi, ce s'ar aduna la bălciurile expoziției.

Expoziția ar costa câte-va zeci de milioane pe care țara ar trebui să le plătească.

Dacă pe la comună ori pe la comitat ar veni vorba de expoziție — fiți la locul vostru. Nu îngăduiți să vă imbecile cu-tare gură slabă, — cu apă rece.

Noi nu știm cu care capăt să mai înodăm sărăcia și cum să mai purtăm nevoile, — de expoziție ne arde pe noi?

Dar ce să arătăm la expoziție? Sărăcia și șovismul, în dosul căruia să libovesc toți vîntură-țară!

*

Gazuri minunate au sbucnit așa din senin, încă în anul trecut, în hotarul comunei Șarmașul mare, de pe câmpia Ardealului (pe linia căii ferate dela Ludoșul-de-murăș spre Bistrița).

La început solgăbirăul din Șarmaș în pămîntul căruia a zbuclit mai întiu aceste gazuri, credea că a dat peste izvoare de petrolu (fotoghîn). A și încercet să facă o societate pe acții ca să aibă bani pentru lucrările trebuincioase. S'a dovedit însă că gazurile ce iesă din pămînt, așa din senin, sunt mult mai prețioase decît petrolu. Guvernul țării sa și prezentat și dieta a și primit o lege anume prin care acest fel de gazuri sunt luate în monopol de stat, dreptul lui singur de stăpînie peste ele, (cum e sarea ori tutunul pe care numai statul are drept să le producă.)

Astfel de gazuri s'au mai găsit și lîngă Cucerdea, apoi de-a lungul Tirnavelor pe la Mediaș în sus.

Aceste gazuri minunate vor fi în scurtă vreme de o însemnătate nemai pomenită. Căci cu aceste gazuri să poate lumina, să poate încălzi, să pot mina ori-ce fel de mașini și ori-ce soi de fabrici ori mori, ori alte întreprinderi.

De pe acum s'au început certele din pricina, că unde și cum să fie folosită minunata putere a acestor gazuri, de care numai în America să mai găsesc. Acolo să folosesc în fabrici, la mori, la trenuri, pentru luminat, pentru încălzit și pentru o mulțime de alte trebuițe motorice.

Acum să fac planurile și socoțile ca gazurile dela Șarmaș să fie duse pe țevi (dude) de fier până la Budapesta, depărtare de peste 400 kilometri. Cu toate cheltuielile de câte-va zeci de milioane, ce s'ar face cu conduce-

rea gazului, să zice că aceste gazuri ar da în Budapesta cea mai ieftină lumină, cel mai ieftin încălzit și cea mai ieftină putere pentru minatul de motoare și mașini în fabrici.

Fruntașii din orașul Cluj și mai ales cei din Oșorheiu au început o luptă groaznică, — să nu ducă gazurile în Budapesta, să le lașe să fie folosite în Oșorheiu ori în Cluj, ca astfel aceste orașe să se ridice și să se îmbogățească prin industrie.

Pricepătorii spun însă că atîtea gazuri sunt, cu puteri uriașe, că se ajung pentru toți și pentru Budapesta și pentru întreg Ardealul, ba pentru țara jumătate.

Mai nou să caută astfel de gazuri și în jurul Aradului

Ori cum ar fi — una e cu bună seamă, că stăm în pragul unor schimbări mari în ale mijloacelor de producțiune.

Cu toții avem datorința să urmărim, ce să întimplă, ca și noi dela început să o luăm înainte deodată cu ceilalți rivnitori de înaintare.

*

Tovărăși noui. Mai nou s'au alcătuit tovarăși noui în următoarele comune românești:

În Hurez, comitatul Făgărașului, s'a alcătuit o tovarășie de credit, sistem Raiffeisen, după îndrumările și principiile »Reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiului«.

În Hașfalău, în părțile Mediașului s'a alcătuit asemenea o însoțire de credit sistem Raiffeisen, după îndemnurile și principiile celorlalte tovarăși Raiffeisen alcătuite de Reuniunea română de agricultură din Sibiu, care toate doresc să alcătuiască o centrală.

În Ciachi-gîrbău, s'a înființat tovarășia »Opinca«, reuniune de păstrare și credit, care să va ocupa cu afaceri de credit.

Să dea Dzeu ca intrupătorii și conducătorii acestor tovarăși să fie pătrunși de altruismul cooperativ și să nu îngăduie ca nouăle cetățui ale organizării noastre economice să formeze pat cald intereselor personale.

Cu bine — înainte.

*

Bilanțul Tovărășiei „Hangya“! Cea mai mare centrală de tovarăși de consum în țară este „Hangya“ din Budapesta. Înființată la anul 1898, — azi după 12 ani a ajuns la o dezvoltare, vrednică de invidat. De curînd „Hangya“ a publicat socoțile (bilanțul) pe anul 1910, din care să vede că circulația mărfurilor a fost de 19 milioane 16 mii 418 coroane. Mai multă circulație a avut zaharul (aproape 3 milioane), apoi făina, petrolu, ferul, sarea, săpunul, etc. Cîștigul curat a fost de 139 mii 731 coroane. Despre acest bilanț vom mai vorbi.

*

După 10 ani. Agrarii unguri înșiruiți în reuniunile și tovarășiile lor, sălășluite la »Köztelek« iubi-lează, cu multă îndreptățire.

Înainte cu 10 ani au început organizarea prin tovarășii și azi au rezultate minunate.

Ga dovadă înșiră rezultatele a-junse prin trei centrale, formate de ei și aflătoare în stăpînirea lor. »Centrala tovarășilor de credit« (Orsz. Közp. Hit. Szövt.) din Budapesta, după 10 ani, la 1909 a condus 2206 tovarășii prin care au avut:

Capital plătit la 1909 cor.: 34 milioane 451 mii 740. Depuneri la 1909 cor.: 74 milioane 546 mii 370. Fonduri de rezervă cor.: 7 milioane 38 mii 400.

Centrala tovarășilor de consum »Hangya« a avut la 1909, după 10 ani de activitate, 910 tovarășii (azi are 1000). Aceste tovarășii au avut la 1909:

Capital: 3 milioane 579 206 cor. Fonduri de rezervă: 2 milioane 155 mii 956 cor. Prețul mărfurilor vîndute: 34 milioane 701 mii 898 cor. Prețul mărfurilor cumpărate: 30 milioane 332 mii 390 cor. Circulația (în vîrtire în marfă) la Centrală a fost de 16 milioane 299 mii 225 cor. Cu sfîrșitul anului 1910 această învîrtire a fost deja de 19 milioane 16 mii 418 coroane.

Tovarășia agricultorilor pentru asigurare lucră cu 15 agenturi principale și cu 5750 agenturi locale.

La anul 1909 a avut asigurate contra focului 880 milioane coroane, contra grindinei a avut asigurate 35 milioane coroane. Rezerve de premii a avut tovarășia la 1909, după 10 ani de muncă: 1 milion 891 mii 807 cor.

Și cei-ce iubilează cu drept cuvînt spun: am pătruns, am alcătuit și am înmulțit.

Cînd vom putea și noi spune aceste cuvinte cu atîta conștientă?

*

Numărarea vitelor. În jumătatea întii a lunii lui Martie să face în întreagă țara numărarea vitelor. Statul vitelor e o parte însemnată a averii țării noastre, e prețuită în 3 mii de milioane, prin urmare pe fiecare om luminat, cu dragoste pentru țară, trebuie să-l intereseze că această parte a averii începe să afle, față de trecut, cît a dat înainte și ce nădejdi putem lega pentru viitor. Cu deosebire de mare însemnatate e această numărare pentru acele dirigătorii, cari sunt chemate ca în viitori să ne arete căile cele mai bune pentru a sporî în număr și preț această vreme, — și a îndrepta greșelile din trecut.

În toate țările numărarea vitelor e o întîmplare de seamă, pentru țara noastră are deosebită însemnatate în urma faptului, că în toată țara să simte scumpetea cîrniei ca o pacoste mare. Sfîrșitul acestei numărări va servi ca razim pentru străduințele de a îmbunătăți starea aceasta grea.

Cea din urmă numărare a fost înainte cu 16 ani, e deci lucru firesc că sfîrșitul ei se așteaptă cu multă nerăbdare și interes.

*

Cursuri pentru stupărit — la Gődöllő. La moșia din Gődöllő, a statului, să țin în anul 1911 cu totul 6 cursuri, — cu împărțeala următoare: dela 1 până la 18 Mai, economi; dela 24 Mai până la 10 Iunie, slujbași dela tren; dela 14 Iunie până la 27, preoți; dela 1 Iulie până la 18 și dela 26 Iulie până în 12 August, învățători; în sfîrșit dela 15—28 August, femei. Ținta acestor cursuri e, că aceia, cari vor lua parte să și însușească toate cunoștințele de lipsă pentru a putea să pună temelie și conducă o stupină. Părtașii la curs au întreținere în cîste, și pot cere să li-să plătească și biletul de tren pe clasa III-a. La fiecare curs să primesc cîte 20. Cei-ce doresc să fie primiți au de a-și înainta rugărilor prin autoritățile superioare lor, — la ministrul de agricultură, cel puțin cu o lună înainte de începerea cursului. În cerere e de a să arăta ocupația și că anume pentru care curs voiește să fie primit. Economii își înaintează rugărilor prin antistia comunală.

Au întîietate aceia, cari au făcut cerere și în anul trecut, dar fiind numărul deplin n'au putut fi primiți.

*

Cheltuelile cu taurii comunali. Ministrul de interne a adus o hotărîre însemnată cu privire la ținerea taurilor comunali, în urma unor neînțelegeri și certuri din comune. A hotărît anume, că cheltuelia cu taurii nu ie a să aduna prin arunc asupra vacilor și junicilor, ci din plățile pentru pășunatul comunal.

*

Stîrpirea obligătoare a omidei și a gîndacilor de Maiu. Ministrul de agricultură Serényi a dat poruncă tuturor municipilor ca cel mai tîrziu până la 28 Februarie să vestească economilor în datoriarea de a stîrpi omida și gîndacii de Maiu. Dirigătorii au primit îndrumarea ca până la 15 Martie să facă de știre dacă economii au luat măsurile trecuincioase pentru aceasta, și să amenințe cu globire pe cei ce nu ascultă porunca.

Ministrul crede că vina, că până acum nu au fost urmate poruncile, sunt dirigătorii, antistiile comunale și solgăbirăiatele, cari n'au purces, cu destulă asprime. Numai așa să poate înțelege că pagubele pricinuite de aceste goange și cu ani din urmă au fost maiu — poruncile n'au avut nici o izbîndă.

Îndeosebi gîndacii de Maiu să vor ivi anul acesta în număr neobicinuit de mare, — și va fi bine ca economii să se îngrijască de cu vreme de stîrpirea lor.

Din parte-ne îndemnăm pe economii să urmeze întocmai îndrumările date de dirigătorii, căci numai spre binele lor va fi.

*

Un împărat — plugar. Aproape toate foile ne-au adus vestea, că împăratul Germaniei a ținut într'o adunare de proprietari o vorbire foarte cuminte despre încercările ce-a făcut pe o moșie a sa, de-a îmbunătăți soiul vitelor și a sporî rodul holdelor sale. Adunarea s'a ținut anume cu gîndul de a să sfătul cum trebuie lucrute moșiile așezate pe șesuri, ca venitul lor să fie cît mai mare. La sfat au luat parte oameni luminați, cu învățătură și umblați în treburi de aceasta, așa că nu puteai să vorbești cum te tăia capul, — și împăratul între aceștia s'a dovedit ca un plugar ales, așa că și alții au

putut lua pildă dela el. A spus, că pe locurile rele din moșie, cum a făcut pășune, cum a secat bălțile multe, ce erau, — cum a gunoit locurile pentru ca rodul să fie în doit și întreit, — cum a încrucișat vite atusă din Africa și America și cu ce izbîndă.

Că la sfîrșitul vorbirii strigătel de „să trăiască“ nu mai voia să se sfîrșească, — asta nici nu mai trebuie s'o scriem, — și nici nu de dragul acestora am scris șirele acesteia.

Ne cade așa de bine însă sufletului, cînd vedem că un împărat are atîta dragoste pentru plugărie încît își folosește prisosul, de vreme și putere a minții pentru înaintarea ei.

Prețul bucatelor.

În piața Orăștiei:	
Grâu, maja m.	19—20 cor.
Cucuruz	9.50—10 "
Ovăs	13 ¹ / ₂ —14 ¹ / ₂ "
Orz	12—13 "
Mere după soi	15—50 "
Nuci	50—80 "
În Budapesta:	
Grâu maja m. cor.	23—24
Cucuruz	10.50—11
Ovăs	15.50—16.50
Orz	14—14.50

„Tipografia Nouă“, Orăștie.

ALTOI DE VIIE AMERICANĂ

splendid dezvoltate, cu rădăcini, soiurile cele mai distinse, atît pentru struguri de masă (admirabil articolu de vînzare!), cît și soiuri de vin: rizling, mușcateler, etc. —

să găsec de vînzare în pepiniera de vițe de viie nobilă dela DOMENIUL ROMÂNESC

DIN BOBALNA

lîngă Orăștie, proprietatea dlui Dr. AUREL VLAD.

Pentru toamna de față și pentru primavară, are la îndemână jumătate de milion altoi, tot soiuri alese!

Deși peronospora a potopit în anul de față pe alocurea școli întregi de altoi, la Bobîlna, fiind foarte bine grijite, nu le-a făcut nici o stricăciune, altoile sunt foarte frumoase și pline de viață!

La cerere, să trimită **Catalogul** cu prețuri și îndrumări practice!

Adresați-Vă cu încredere deplină la:

„DOMENIUL DIN BOBÎLNA“

a dlui Dr. A. Vlad: Bobalna, u. p. Szászváros.

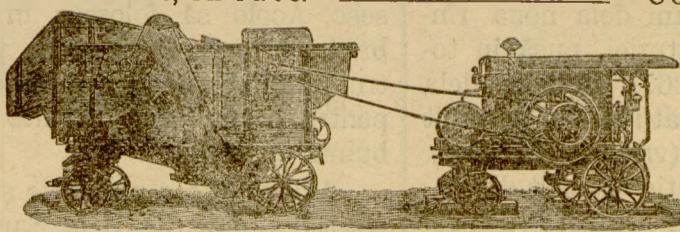
NB. Pentru viierii din Ardeal e îndeosebi cel mai potrivit izvor de cumpărat vițe de viie, fiind vițele din pepinierele dela Bobîlna crescute și deprinse cu clima deluroasă ardelenescă. La șes, frește, îi priește cu atît mai ușor.

(34) 1—

In atelierele de EUGEN NICOLA din BLAJ mașini alui

(Balázsfalva)

să pregătesc cele mai bune pluguri și mașini economice. Să afle în depozit totdeauna gata, cele mai renumite motoare de benzin, locomobile și garnituri pentru îmblătît cu motor. Motoare de benzin stabile, motoare pentru gaz sugativ. Mori de măcinat, — cu un cuvînt tot felul de mașini economice! — Să vînd cu prețuri moderate, și condițiuni de plată favorabile, în rate. Cea mai mare garanță!

Eugen Nicola, atelier de mașini în Blaj (Balázsfalva).

Deslușiri și informațiuni să dau gratis!

Catalog franco și gratis!

(913) 9—10

Spriginiți industria română!

